

คอลัมน์ “หอคอยส่องโลก”

ผู้จัดการรายสัปดาห์ ฉบับวันที่ 5-11 พฤษภาคม 2540

ผู้ยิ่งใหญ่แห่งทศวรรษ 2500

รังสรรค์ ธาระพรพันธุ์

จอห์น เลนนอน (John Lennon) จุงมือโยโกะ โอนะ (Yoko Ono) เดินออกจากงานปาร์ตี้ ทั้งๆที่วาระสำคัญของงานยังไม่ทันเริ่มต้น เมื่อกวีผู้มีกำหนดการอ่านสรรนิพนธ์ของตน เปลื้องผ้าเปลือยกาย พร้อมทั้งแขวนป้าย ‘Do Not Disturb’ ไว้บนองคชาติ ไม่ต้องสงสัยเลยว่า กวีผู้นั้นมีอาการเมายากล่อมจิตประสาท มธฺรสุวาจาขณะกำลังเปลื้องผ้า ก็คือ การอ่านกวีนิพนธ์ให้ออกกรสนั้นต้องเปลือยกาย แต่จอห์น เลนนอนมีอาจทเห็นภาพเช่นนั้นได้

เหตุเกิดในลอนดอนในกลางทศวรรษ 2500 อัลเลน กินสเบิร์ก (Allen Ginsberg, 1926-1997) คือ กวีผู้เปลื้องผ้าคนนั้น เวลานั้นกินสเบิร์กมีชื่อเสียงระหว่างประเทศแล้ว ในฐานะผู้นำขบวนการบุปผาชนผู้ต้องการแสวงหามรรควิธีในการปลดปล่อยตนเอง บุปผาชนจักต้องไฝหาเสรีภาพ ไม่ติดด้วยจารีตประเพณีและบรรทัดฐานของสังคม อีกทั้งต้องใช้ชีวิตอย่างสบายๆไม่เร่งรีบตามจังหวะก้าวและการเร่งรัดของระบบทุนนิยม การแสวงหาเสรีภาพบางครั้งกระทำด้วยการคืนกลับไปหาธรรมชาติ ‘พลังบุปผา’ (Flower Power) เป็นศัพท์ที่กินสเบิร์กบัญญัติขึ้น หนทางหนึ่งในการปลดปล่อยตนเองไปสู่เสรีภาพก็คือ การใช้ยาากล่อมจิตประสาท ดังเช่น LSD

ชนชั้นปกครองอเมริกันมองกินสเบิร์กว่าเป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม เอ็ดการ์ ฮูเวอร์ (J. Edgar Hoover) ผู้อำนวยการ FBI ถึงกับสั่งเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองจับกินสเบิร์ก แก้วผ้าตรวจทุกครั้งที่เกิดทางกลับจากต่างประเทศ ทุกแห่งหนที่กินสเบิร์กท่องไปล้วนเป็นชาวเขาตระเวนละตินอเมริกาเพื่อแสวงหาพันธุ์พืชที่ช่วยกล่อมจิตประสาทให้นำพาไปสู่สรวงสวรรค์ ในฐานะที่เป็นคนรักร่วมเพศ กินสเบิร์กทรงรณรงค์เรียกร้องสิทธิและความเสมอภาคของคนที่มีรักร่วมเพศ (homosexual right) เขามีชื่อ ‘อีแอบ’ นอกจากนี้จะมีชีวิตรักร่วมเพศอย่างเปิดเผยแล้ว ยังเรียกร้องให้มนุษย์หาความสุขจากการรักร่วมเพศด้วย การชูประเด็นเรื่องการใช้ยาากล่อมจิตประสาท และการส่งเสริมให้มนุษย์มีรักร่วมเพศ ทำให้กินสเบิร์กเป็นบุคคลที่ไม่เพียงประสงค์ของบางประเทศ คิวบาและเช็กโกสโลวาเกียขับเขาออกนอกประเทศด้วยเหตุนี้ โดยที่อินเดียกล่าวหาว่ากินสเบิร์กเป็นสายลับอเมริกัน

แม้ว่าสังคมนานาประเทศจะมองกิ้นสเบิร์กว่ามี 'พฤติกรรมเบี่ยงเบน' ที่ไม่พึงประสงค์ แต่เขาก็มีพฤติกรรมอีกด้านหนึ่งที่แสดงถึงลักษณะมนุษยนิยม เมื่อกิ้นสเบิร์กไปเยือนมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด เขาขอดูห้องที่เพอร์ซี เซลลีย์ (Percy Bysshe Shelley, 1792-1822) กวีเอกชาวอังกฤษเคยอาศัยอยู่ เมื่อไปถึงห้องดังกล่าว กิ้นสเบิร์กคุกเข่าลงจูบพื้นเพื่อแสดงความคารวะกวีเอกผู้มาก่อน เขาให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่กวีและนักเขียนที่อดอยากปากแห้งอยู่เสมอ เพราะตระหนักถึงความยากลำบากในการตีพิมพ์กวีนิพนธ์และวรรณกรรม กิ้นสเบิร์กผ่านประสบการณ์เช่นนี้มาก่อน แม้เมื่อเขากลายเป็นกวีผู้มีชื่อเสียงแล้ว เขายังคงยื่นหยัดพิมพ์หนังสือกับสำนักพิมพ์เล็กๆ ที่เคยช่วยพิมพ์งานให้เขาในยามยาก แม้จะมีสำนักพิมพ์ใหญ่เสนอค่าตอบแทนสูงกว่าก็ตาม

อัลเลน กิ้นสเบิร์ก เกิดเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2469 ณ เมืองนิวยอร์ก (Newark) มลรัฐนิวเจอร์ซีย์ ครอบครัวเป็นยิวอพยพจากรัสเซีย บิดา(Louis Ginsberg) เป็นกวีและมีอาชีพเป็นครูด้วย มารดาเป็นพวกสังคมนิยม แต่ป่วยเป็นโรคประสาท กิ้นสเบิร์กเล่าเรื่องราวของมารดาในบทกวีนิพนธ์ชื่อ *Kiddish* บิดาต้องการให้เขาเป็นนักกฎหมาย เขาจึงตามพี่ชาย (Eugene Ginsberg) ไปศึกษาวิชากฎหมาย ณ มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ขณะนั้นกิ้นสเบิร์กมีอายุ 17 ปี แต่ชะตาชีวิตกลับผันเมื่อได้พบแจ็ก เคอรูแอก (Jack Kerouac, 1922-1969) วิลเลียม ซีวาร์ด เบอรัลล์ (William Seward Burroughs, 1914 -) และนีล คาสซาดี (Neal Cassady) ณ มหาวิทยาลัยนั้น ณ ที่นี้เอง ดำเนินของขบวนการปฏิวัติวัฒนธรรมที่เรียกว่า The Beats หรือ Beatniks ก่อเกิดขึ้น

The Beats เป็นขบวนการวัฒนธรรมที่ปฏิเสธการดำเนินชีวิตตามวิถีดั้งเดิม กล่าวอีกนัยหนึ่งก็เป็นขบวนการปฏิพัทธ์วัฒนธรรมดั้งเดิม(Counter-culture Movement) หากพิจารณาจากมุมมองของชนชั้นปกครอง คนเหล่านี้เป็นพวกนอกกรีตนอกรอย ไม่ปฏิบัติตามจารีตประเพณี แต่งตัวอย่างสบายๆ ไม่ใส่สูทผูกเน็คไท แต่ไว้ผมยาวและสวมเสื้อสีฉูดฉาด ไม่ได้บันไดทางการศึกษาเพื่อขึ้นไปสู่ยอดปิรามิดของอาชีพการงาน แต่หางานทำเท่าที่จำเป็นเพื่อการประทังชีวิต และเสพสุขจากการมีชีวิตอันอุดมด้วยเสรีภาพน่านับการ บางครั้งล่องลอยไปกับการท่องเที่ยว นวนิยายเรื่อง *On the Road* (1957) ของแจ็ก เคอรูแอก มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของบุปผาชนหรือพวกฮิปปี (Hippies) ในทศวรรษ 2500 อย่างมาก

การปฏิบัติธรรมเยี่ยงบุปผาชนทำให้กินสเบิร์กและเพื่อนพ้องโคจรไปพบทิโมธี เลียร์ (Timothy Leary, 1920-1996) อดีตศาสตราจารย์วิชาจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ผู้ถูกไล่ออกในฐานะชาดสอน หากแต่ใช้เวลาชักจูงให้นักศึกษาใช้ยาگل่อมจิตประสาท เลียร์ มีสมญานามว่า“เจ้าพ่อ LSD” บางคนเรียกเขาว่า‘เจ้าพ่อฮิปปี้’ (Godfather of the Hippies) กินสเบิร์กสูมห่วงอยู่กับเลียร์และมิตรสหาย หาความสุขจากการสูบกัญชาและเสพยา พร้อมทั้งรณรงค์เรียกร้องสิทธิและเสรีภาพ

อัลเลน กินสเบิร์ก เป็นหัวหอกในการทำสงครามกลางเมืองทางวัฒนธรรม ผู้บุกเบิกการเขียนกวีนิพนธ์แนวใหม่ บทกวีนิพนธ์เรื่อง *Howl* (1956) มีการใช้ศัพท์ชนิดตรงไปตรงมา บรรยายถึงสังคมอเมริกันร่วมสมัยจากความรู้สึกลงในก้นบึ้งแห่งหัวใจ และกล่าวถึงการใช้ชีวิตรักร่วมเพศ (homosexuality) และการเติบโตใหญ่ในสภาพแวดล้อมที่นิยมชมชอบลัทธิคอมมิวนิสต์ เมื่อ *Howl* (1956) ปรากฏสู่บรรณพิภพ ตำรวจนครซานฟรานซิสโกยึดหนังสือไม่ให้ขาย และการศุลกากรแห่งสหรัฐอเมริกาไม่ยอมให้ส่งหนังสือออกนอกประเทศ ด้วยข้อกล่าวหาว่าเป็นหนังสือลามกอนาจาร ลอว์เรนซ์ เฟอร์ลิงเก็ตตี (Lawrence Ferlinghetti) ผู้พิมพ์หนังสือนี้ ถูกฟ้องด้วยข้อหาเดียวกัน แต่ศาลพิพากษายกฟ้องในปี 2500 การดำเนินคดีทำให้ *Howl* (1956) กลายเป็นหนังสือขายดี คนหนุ่มสาวในยุคทศวรรษ 2500 พากันท่องบทกวีนิพนธ์นี้จนขึ้นใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบาทแรก

*I saw the best minds of my generation destroyed by madness,
starving hysterical naked.*

การละทิ้งแบบแผนและกฎเกณฑ์ดั้งเดิมมิได้เกิดแก่งานกวีนิพนธ์เท่านั้น หากยังเกิดแก่งานศิลปะวัฒนธรรมอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นนวนิยาย การละคร ภาพยนตร์ ดนตรี จิตรกรรม และวิจิตรศิลป์แขนงอื่นๆอีกด้วย ในไม่ช้าผู้คนในสังคมเริ่มยอมรับงานศิลปะวัฒนธรรมแนวใหม่เหล่านี้

แม้ว่าชนชั้นปกครองและสถาบันที่มีอยู่เดิมในสังคม (The Establishment) เป็นเป้าแห่งการโจมตีจาก The Beats และขบวนการบุปผาชนโดยองค์รวม กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ The Beats และขบวนการบุปผาชน เป็นขบวนการต่อต้านชนชั้นปกครองและสถาบันที่ดำรงอยู่ (Anti-Establishment Movement) แต่ในท้ายที่สุด The Establishment ค่อยๆยอมรับผลงานทางด้านศิลปะวัฒนธรรมของ The Beat Generation มากขึ้น ไม่จำเพาะแต่งานของกินสเบิร์ก หากรวมงานของคนรุ่นใหม่อื่นๆด้วย

หนังสือกวีนิพนธ์หลายเล่มของกินสเบิร์กใช้เรียนในมหาวิทยาลัยในเวลาต่อมา ในปี 2516 *The Fall of America : Poems of These States, 1965-1971* ได้รับรางวัล National Book Award ส่วน *Cosmopolitan Greetings : Poems, 1986-1992* เข้ารอบสุดท้ายในการพิจารณารางวัล Pulitzer Prize ในปี 2538 ทั้งเขาได้รับเลือกให้เป็นสมาชิก The American Academy และ Institute of Arts and Letters ด้วย

ในทศวรรษ 2500 กินสเบิร์กนอกจากเขียนบทกวีสะท้อนชีวิตผู้คนในสังคมและชะตากรรมของบ้านเมืองแล้ว ยังรณรงค์เพื่อสิทธิและเสรีภาพของปวงชนอีกด้วย กินสเบิร์กกระโดดเข้าร่วมในขบวนการเรียกร้องสันติภาพและต่อต้านสงครามเวียดนาม ในที่ชุมนุมทางการเมือง กินสเบิร์กมักจะขึ้นเวทีปราศรัยและอ่านบทกวีนิพนธ์ การเดินทางเพื่อปราศรัยและอ่านกวีนิพนธ์เป็นกิจวัตรของเขาในอีกสามทศวรรษต่อมา เพียงแต่ไม่ได้มีความถี่มากเท่าทศวรรษ 2500 เท่านั้น ในบั้นปลายแห่งชีวิต กินสเบิร์กหาความสงบแห่งจิตใจด้วยการนั่งสมาธิ ซึ่งเขาพบว่ามีความสุขมากกว่าการเสพยา ต่างกับทศวรรษ 2500 ที่เขาต้องเสพยาในยามที่เขียนกวีนิพนธ์ *Kiddish* นับเป็นตัวอย่างของความขี้ขี้

เมื่อเขาทราบโดยญานวิถีว่า วาระสุดท้ายแห่งชีวิตกำลังมาถึง กินสเบิร์กโทรศัพท์รำล้าเพื่อนสนิทเกือบทุกคน เพื่อนของเขามีตั้งแต่นักดนตรีร็อกในวง Patti Smith Group และ Smashing Pumpkins บ็อบ ไดแลน (Bob Dylan) ไปจนถึงวาคลาฟ ฮาเวล (Vaclav Havel) ประธานาธิบดีสาธารณรัฐเช็ก เขานั่งเขียนกวีนิพนธ์ได้กว่าสิบบทก่อนสิ้นใจตายในท่ามกลางมิตรสหายและคู่รักเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2540

วงวรรณกรรมจะต้องระลึกถึงอัลเลน กินสเบิร์ก ในฐานะกวีผู้เขียนบทกวีนิพนธ์ที่ไร้แบบแผน ผู้ส่งเสริมการเขียนกวีนิพนธ์จากแรงดลบันดาลใจอย่างฉับพลัน และผู้ส่งเสริมการอ่านกวีนิพนธ์ชนิดเปล่งเสียงดังๆ สังคมการเมืองอเมริกันจะต้องระลึกถึงกินสเบิร์กในฐานะผู้เรียกร้องสิทธิและความเสมอภาคของกลุ่มคนรักร่วมเพศ และผู้ผลักดันขบวนการสันติภาพ ประชาชนจะต้องระลึกถึงกินสเบิร์กในฐานะผู้นำขบวนการบุปผาชนในทศวรรษ 2500 และตำราวจเมืองซิกาโกในปี 2511 จะต้องระลึกถึงกินสเบิร์กในฐานะผู้นำการชุมนุมต่อต้านพรรคดีโมแครต ซึ่งสั่งให้ผู้ชุมนุมร้องสวดมนต์ว่า 'โอม..โอม..โอม..' อยู่ 7 ชั่วโมง